

บทที่ 3

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ เป็นการวิจัยแบบประสานวิธี (Mixed Method) ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนของการศึกษาดังต่อไปนี้

พื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยจะจงเลือกพื้นที่ที่มีการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ประเภทป่าต้นน้ำรวม 4 แห่ง ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านแม่ทา เขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ป่าชุมชนศิลาแลง เขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ป่าชุมชนบ้านสามขา เขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวเสือ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และกลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำน้ำตอน เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาบัว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยมีเหตุผลประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. มีผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่มีศักยภาพสูง ในการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน
2. มีกลุ่มเครือข่ายดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภาคประชาชน และกลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่มีส่วนร่วมและสนับสนุนทรัพยากรในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้และนำสู่การปฏิบัติในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง
4. ประชาชนในพื้นที่มีจิตสำนึกร่วมกันในการอนุรักษ์ป่าไม้ด้วยกลวิธีต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของตนเอง เช่น การอนุรักษ์ป่าอันเกิดจากประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มและมีสมาชิกที่มีเป้าหมายในการพัฒนาป่าชุมชน
5. มีการออกข้อบัญญัติ กฎ ระเบียบของหมู่บ้าน ตำบล เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน โดยเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มและใช้บังคับอย่างได้ผลเป็นรูปธรรม

6. มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และการคงอยู่ของความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาบริบทของพื้นที่ ปัจจัยการบริหารจัดการ และเงื่อนไขในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และการวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือภายใต้หลักธรรมาภิบาล จำนวน 24 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ ได้แก่ ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารในสำนักงานธรรมาภิบาลจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 4 แห่ง ๆ ละ 5 คน รวมจำนวน 20 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ประชาชนเครือข่ายป่าชุมชนประเภทป่าต้นน้ำ ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ จำนวน 4 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 4 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กลุ่มผู้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มผู้กำกับดูแลนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ สำนักท้องถิ่นจังหวัด สำนักงานธรรมาภิบาลจังหวัด ผู้อำนวยการจัดการทรัพยากรป่าไม้ พัฒนาการจังหวัด ในพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง สังกัดอยู่ จำนวน 25 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ 4 แห่ง ได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 46 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.3 กลุ่มแกนนำชุมชนและประชาชนในเขตพื้นที่ ได้แก่ ประชาชนเครือข่ายป่าชุมชน ประเภทป่าต้นน้ำ คณะกรรมการกลุ่มพัฒนาป่าชุมชนประเภทป่าต้นน้ำ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ด้านทรัพยากรป่าไม้ ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นรายพื้นที่ โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1967 : 886) ได้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 4 แห่ง รวม 1,490 คน รายละเอียด ดัง แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมกระบวนการประเมินองค์ประกอบและ ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลำดับ	พื้นที่ดำเนินการ	จำนวน ประชากร	แทนค่าในสูตร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
1	องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	4,906	4,906 $1+(4,906 \times .05^2)$	369
2	เทศบาลตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน	3,910	3,910 $1+(3,910 \times .05^2)$	363
3	องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเสือ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	6,641	6,641 $1+(6,641 \times .05^2)$	377
4	องค์การบริหารส่วนตำบลนาบัว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก	8,144	8,144 $1+(8,144 \times .05^2)$	381
		23,601		1,490

2.3.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.3.2.1 จัดเรียงรายชื่อประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นรายพื้นที่ ตามเลขประจำตัวประชาชน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดเรียงลำดับ

2.3.2.2 คำนวณหาช่วงของการสุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้ (รวิชัย วรพงษ์ธร, 2540 : 288)

$$I = \frac{N}{n}$$

- เมื่อ I = ช่วงของการสุ่ม
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2.3.2.3 สุ่มหาตัวอย่างเริ่มต้น (Random Start) โดยใช้ตารางสุ่มมีค่าไม่เกิน I และตัวอย่างต่อไป คือ หน่วยเริ่มต้น $+ I$ ไปเรื่อย ๆ คือ $R, R+I, R+2I, R+3I, \dots, R(N-I)$

2.3.2.4 ดำเนินการสุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่จนครบตามต้องการ

3. กลุ่มผู้ประเมินผลการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน และผู้บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารงานด้านธรรมาภิบาล จำนวน 2 คน รวมจำนวน 5 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

ลักษณะการเก็บข้อมูล	บทบาทหน้าที่	ตำบล	ตำบล	ตำบล	ตำบล	จำนวน
		แม่ทา	ศิลาแลง	หัวเสือ	นาบัว	
1. การสัมภาษณ์เชิงลึก	1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	5	5	5	5	20
	2. กลุ่มผู้รู้	1	1	1	1	4
2. ผู้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาล	1. ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	6	6	6	7	25
	2. กลุ่มผู้บริหารและปฏิบัติปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	11	11	12	12	46
	3. แกนนำชุมชนและภาคประชาชนในพื้นที่	369	363	377	381	1,490
3. กลุ่มประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาล	1. ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัย					3
	2. ผู้บริหารงาน อปท. ที่ได้รับรางวัลการบริหารงานด้านธรรมาภิบาล					2
รวม		392	386	401	406	1,590

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของพื้นที่ ปัจจัยการบริหารจัดการ และเงื่อนไขในการจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือภายใต้หลักธรรมาภิบาล

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากร
ป่าไม้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากร ป่า
ไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน สรุปพอสังเขป ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของพื้นที่ ปัจจัยการบริหารจัดการ และเงื่อนไขในการจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือ

เพื่อรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย มิติทางกายภาพและสังคม ปัจจัยการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเงื่อนไขในการจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสารและการทบทวนบันทึก ข้อมูลรายงานของหน่วยงาน เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลจากเว็บไซต์ รายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพื้นที่เป้าหมาย เกี่ยวกับสภาพทั่วไป ข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครอง ประชากร ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ครอบคลุมถึงข้อมูลด้านบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหา อุปสรรค การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในมิติของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาภาคสนาม เป็นการสำรวจข้อมูลสภาพและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบริบทเชิงพื้นที่ เช่น มิติทางกายภาพและมิติทางสังคม ปัจจัยการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่เชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเงื่อนไขในการจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ภายใต้แนวคิดหลักธรรมาภิบาล ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น แนวคิดและหลักการในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรครวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนนี้ จำนวน 24 คน ได้แก่

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ ได้แก่ ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารในสำนักงานธรรมาภิบาลจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 4 แห่ง ๆ ละ 5 คน รวมจำนวน 20 คน

2. กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ประธานเครือข่ายป่าชุมชนประเภทป่าต้นน้ำ ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ จำนวน 4 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้สำหรับขั้นตอนนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตและการบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ และวิธีการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย

2. นำข้อมูลจากการศึกษา มากำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อยกร่างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. เสนอเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และภาษาที่ใช้

4. ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และขอความเห็นชอบก่อนนำไปปฏิบัติเก็บข้อมูลจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทบทวนเอกสาร จากสิ่งบันทึก ข้อมูลรายงานของหน่วยงาน เอกสารวิชาการ ข้อมูลจากเว็บไซต์ รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาข้อมูลด้านบริบทของพื้นที่ ปัจจัยการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้สภาพปัญหาและอุปสรรครวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เตรียมผู้ช่วยวิจัย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย กระบวนการดำเนินงาน วิจัย การฝึกอบรมทักษะการสัมภาษณ์ การสังเกต การตรวจสอบเอกสารรายงาน การบันทึกข้อมูลภาคสนามและเทคนิค วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม การควบคุมกิจกรรม และการประเมินผลการวิจัย

3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลรายพื้นที่ โดยใช้เทคนิคและกลวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และบันทึกข้อมูลภาคสนาม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาของการวิจัย

(ศิริพร จิรวัดณ์กุล. 2552 : 156-162) โดยมีเทคนิคและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง จัดกลุ่มตามประเด็นในเครื่องมือ กรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการวิเคราะห์และการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Logical Relation)

2. การตรวจสอบข้อมูล ตามทฤษฎีสามเส้าด้านข้อมูล (Triangulation) ซึ่งพิจารณาตรวจสอบจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คือ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล และการตรวจสอบตามทฤษฎีสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการที่ต่างกันไป ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์

3. การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) ของข้อมูลที่มีตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไปอย่างเป็นระบบเพื่อหาข้อสรุปถึงลักษณะร่วมหรือแตกต่างของข้อมูลที่ได้มา และใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบของแต่ละข้อความหลักว่ามีความถูกต้องหรือความซ้ำซ้อนกันหรือไม่ และมีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อพิจารณาเก็บข้อมูลเพิ่มเติมหรือตัดออกไป

4. การตีความข้อมูล (Interpret) เพื่อหาความเชื่อมโยงของข้อมูลว่ามีความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์อื่น ๆ อย่างไร

5. รวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาพิสูจน์และหาข้อสรุปเพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือภายใต้หลักธรรมาภิบาล

เพื่อรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยศึกษากระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ภาคเหนือภายใต้หลักธรรมาภิบาล ในประเด็นการสร้างกฎเกณฑ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อใช้บังคับในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ การรวมกลุ่มในการพัฒนาป่าชุมชน การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความร่วมมือและสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และอุดมสมบูรณ์และการคงอยู่ของความหลากหลายทางชีวภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ได้แก่

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ ได้แก่ ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารในสำนักงานธรรมาภิบาลจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 4 แห่ง ๆ ละ 5 คน รวมจำนวน 20 คน

2. กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ประธานเครือข่ายป่าชุมชนประเภทป่าต้นน้ำ ในเขตพื้นที่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ จำนวน 4 แห่ง ๆ ละ
1 คน รวม 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้สำหรับขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตและการบันทึก
ภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนของการ
สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ ในขั้นตอนที่ 1

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลรายพื้นที่ด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิค
และกลวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต
และ นำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
ตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาของการวิจัย โดยมีเทคนิคและ
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การจำแนกและจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่
การตรวจสอบข้อมูล ตามทฤษฎีสามเส้าด้านข้อมูล (Triangulation) การเปรียบเทียบข้อมูล
การตีความข้อมูล (Interpret) และการสร้างข้อสรุปเพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากร ป่าไม้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2
มาพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. ผู้วิจัยนำผลของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ มาร่างองค์ประกอบและ
ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่
ภาคเหนือ

2. นำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในระยะที่ 1 มาประเมินความสอดคล้องภายใต้
ปัจจัยพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล โดยผ่านการพิจารณาและความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ได้แก่

1. กลุ่มผู้กำกับดูแล นโยบายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สำนักท้องถิ่นจังหวัด สำนักงานธรรมาภิบาลจังหวัด ผู้อำนวยการจัดการทรัพยากรป่าไม้ พัฒนาการจังหวัด ในพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 แห่ง สังกัดอยู่ จำนวน 25 คน

2. กลุ่มผู้บริหารและปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ 4 แห่ง ได้แก่ นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองนายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 46 คน

3. กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ประเภทป่าต้นน้ำ ได้แก่ ประธานเครือข่ายป่าชุมชนประเภทป่าต้นน้ำ คณะกรรมการกลุ่มพัฒนาป่าชุมชนประเภทป่าต้นน้ำ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านทรัพยากรป่าไม้ ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 1,490 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ ใช้สำหรับสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของของกลุ่มผู้กำกับดูแล นโยบาย
2. แบบสอบถามความคิดเห็นของของผู้บริหารและปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของของแกนนำชุมชนและประชาชนในพื้นที่
มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้
  1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ และวิธีการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามจากเอกสาร ตำราการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย
  2. นำข้อมูลจากการศึกษา มากำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อกร่างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย
  3. เสนอเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเบื้องต้น

เกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และภาษาที่ใช้

4. ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และขอความเห็นชอบต่ออาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปปฏิบัติเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 1,561 คน ด้วยวิธีไปรษณีย์ธุรกิจตอบรับและเก็บข้อมูลด้วยตนเองบางส่วนตามบริบทของพื้นที่วิจัย โดยเก็บข้อมูลในประเด็นความเห็นต่อการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมภิบาลเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และวิธีตอบแบบสอบถาม แก่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งนัดหมายวันเวลา วิธีการตอบกลับแบบสอบถามและการรับแบบสอบถามคืน เมื่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืน และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการกรอกข้อมูล ดำเนินการหาค่าทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ตามขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมภิบาลเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ โดยการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) จากข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมภิบาล เพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิจารณาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (Weight Mean Score: WMS.) และการวิเคราะห์ปัจจัยด้านกลไกและกระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อการวิเคราะห์ยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) วิเคราะห์ใช้วิธีการสกัดปัจจัยแบบ Principal Component Analysis (PCA) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2545 : 198-199) และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบข้อกำหนดของการวิเคราะห์ถดถอยในเรื่องของ Multicollinearity (เพ็ญแข แสงแก้ว. 2544 : 13-62) โดยการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของเครื่องมือ ผู้วิจัยอาศัยแนวทางในการคำนวณจากสูตรการหาความแตกต่างระหว่างอันตรภาคชั้นของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2553 : 103) แทนค่าในการแปลค่าเฉลี่ย

5 ระดับ คือ 1 2 3 4 และ 5 และเกณฑ์ในการแปลผลกำหนดได้ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นน้อยที่สุด

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553 : 103)

4.21-5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.61-3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.81-2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	หมายถึง	เห็นน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 เพื่อประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 3 มาทำการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจำแนกออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. ผู้วิจัยนำผลของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 3 มาประเมินการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ

2. การนำผลการวิเคราะห์จากข้อ 1 มาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผ่านการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัย และผู้บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารงานด้านธรรมาภิบาล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ประเมินผลการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากรป่าไม้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน และผู้บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารงานด้านธรรมาภิบาล จำนวน 2 คน รวมจำนวน 5 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ โดยมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ และวิธีการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย
2. นำข้อมูลจากการศึกษา มากำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อร่างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย
3. เสนอเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และภาษาที่ใช้
4. ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และขอความเห็นชอบต่ออาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปปฏิบัติเก็บข้อมูลจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อให้ความเห็นต่อการพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และวิธีตอบแบบประเมิน แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาในการรับแบบประเมินคืน เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบประเมินเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำแบบประเมินมาตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ทำการทบทวน ตรวจเช็คจำนวน ความครบถ้วนแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของแบบประเมิน ผู้วิจัยอาศัย

แนวทางในการคำนวณจากสูตรการหาความแตกต่างระหว่างอันตรภาคชั้นของ ชูศรี วงศ์รัตนะ (2553 : 103) กำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าเฉลี่ย 5 ระดับ คือ 1 2 3 4 และ 5 และเกณฑ์ในการแปลผล กำหนดได้ ดังนี้

5	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มากที่สุด
4	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มาก
3	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ปานกลาง
2	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ น้อย
1	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ น้อยที่สุด

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2553 : 103)

4.21-5.00	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มาก
2.61-3.40	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ปานกลาง
1.81-2.60	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ น้อย
1.00-1.80	หมายถึง	เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ น้อยที่สุด